

29.06.2023

Nærings- og fiskeridepartementet
postmottak@nfd.dep.no

Innspill – NOU 2023:10 Leve og oppleve – Reisemål for en bærekraftig fremtid

Vi viser til høring av NOU 2023:10 – Leve og oppleve - Reisemål for en bærekraftig framtid, og takker for muligheten til å komme med innspill. Den Norske Turistforening (DNT) støtter utvalget i at det er avgjørende å styrke besøksforvaltningen i kommunene for å sikre bærekraftig utvikling av reisemål og lokalsamfunn og ivareta allemannsretten. DNT mener utvalgets modell med et nasjonalt innkrevd besøksbidrag som forvaltes lokalt er et spennende og nytenkende forslag, og vi støtter at ordningen utredes nærmere.

Vi mener at særskilte utfordringer knyttet til forvaltningen av de naturbaserte reiselivsmålene bør løses gjennom besøksforvaltning i form av informasjon, tilrettelegging og kanalisering, og at begrensninger i allemannsretten må begrenses til et absolutt minimum slik som utvalget påpeker. Et nasjonalt innkrevd besøksbidrag vil kunne sikre nødvendig finansiering til god tilrettelegging av de naturbaserte reiselivsmålene. Slik vil vi både kunne redusere behovet for lokale avgifter og ferdselsforbud, ivareta natur, kulturminner og lokalsamfunn og styrke det norske reiselivsproduktet.

Utover å styrke besøksforvaltningen i kommunene, ønsker vi også å understreke viktigheten av å sikre finansiering av fellesgoder som tilrettelegges av frivilligheten, og en generell styrking av nasjonalparkforvaltningen i Norge.

Ved utvikling av verktøy og juridisk rammeverk er det viktig at regjeringen utreder og vektlegger konsekvenser både for det naturbaserte reiselivet og det alminnelige friluftslivet.

DNT er opptatt av at forslåtte godkjenningsordninger, sertifiseringsordninger og konsesjonsordninger for tilbydere av kurs og turer ikke vanskeliggjør aktiviteten til frivillige lag og foreninger, som er avgjørende for å sikre den norske friluftslivstradisjonen, egenorganiserte aktiviteter, lavterskeltilbud og bred friluftslivkunnskap i befolkningen.

Bakgrunn

DNT er Norges største friluftslivsorganisasjon med over 300 000 medlemmer. Organisasjonen består av 56 medlemsforeninger med tilknyttede lokallag og frivillige som har ansvar for til sammen mer enn 550 hytter, 22.000 km med T-merkede stier og om lag 5000 km kvista løyper over hele landet. DNTs medlemsforeninger arrangerer årlig over 18 000 aktiviteter og kurs, herunder kurs innen fjellsport og vannaktiviteter og andre aktiviteter som krever spesiell friluftslivskompetanse. DNT har også egne turlederkurs og driver instruktørutdanning.

DNT arbeider for å fremme et enkelt, aktivt, allsidig og naturvennlig friluftsliv og for sikring av friluftslivets natur- og kulturgrunnlag. Dette innebærer både å sikre bevaring av natur og friluftslivsområder og å ivareta den norske friluftslivstradisjonen og prinsippene i allemannsretten og friluftslivloven om fri ferdsel og at tilgang til norsk natur skal være gratis.

Overordnede innspill

Oppretting og styrking av besøksforvaltningen i kommunene er avgjørende for å sikre bærekraftig utvikling av reisemål og lokalsamfunn og ivareta allemannsretten

Naturen og allemannsretten utgjør grunnlaget både for det tradisjonelle friluftslivet og det naturbaserte reiselivet. De siste årene har mange turmål opplevd stor besøksvekst som fører med seg muligheter, men også utfordringer knyttet til slitasje på natur- og kulturverdier, og problemstillinger knyttet til finansiering av fellesgoder og styring av ferdsel. Det er derfor viktig å finne gode løsninger som sikrer et bærekraftig reiseliv, samtidig som vi bevarer allemannsretten som et gratis fellesgode.

Utfordringer med finansiering av besøksforvaltning og fellesgoder i kommunene er utfordringer vi ikke lenger kan overse, men må finne løsninger på. Vi er derfor glade for at utvalget vektlegger behovet for å investere i allemannsretten, foreslår å styrke arbeid med besøksforvaltning både lokalt, regionalt og nasjonalt, og har kommet med konkrete forslag til organisering og finansieringen.

Vi mener dette er helt avgjørende for å sikre en bærekraftig utvikling av reisemål og lokalsamfunn, og for å unngå at det må tas i bruk ferdselsbegrensninger for å styre ferdselen og at allemannsretten må vike i områder med stort besøkstrykk.

Regenerativt reiseliv og mer satsning på lokal- og nærmarkedene

DNT støtter behovet for omleggingen til et såkalt regenerativt reiseliv, som i større grad bidrar til å ta vare på og gjenoppbygge natur og til å styrke lokalsamfunn. Det blir framover viktigere å ha de rette besøkende på de rette plassene til rett tid. For at norsk reiseliv skal redusere sine klimagassutslipp, må vi vri markedsføringen mot besøkende med lavere klimaavtrykk, og satse mer på lokal- og nærmarkedene.

Viktig å vurdere konsekvenser både for det naturbaserte reiselivet og det alminnelige friluftslivet

Behovet for besøksforvaltning i form av kanalisering og tilrettelegging ved de høyt besøkte reiselivsmålene skiller seg i mange tilfeller fra behovet knyttet til det alminnelige friluftslivet og for kanalisering og tilrettelegging i mindre besøkte områder. Det er likevel ikke alltid lett å sette et klart skille mellom det naturbaserte reiselivet og det alminnelige friluftslivet.

Ved vurdering både av finansieringsløsninger og juridiske verktøy er det derfor et spørsmål om man skal finne egne løsninger som er rettet inn mot å løse det særskilte behovet for kanalisering og fellesgoder på høyt besøkte turistmål, eller om finansieringsløsninger og regelverk kan utformes slik at det favner behovet både ved høyt besøkte og mindre besøkte områder.

Slik vi leser utvalgets utredning legger man i stor grad opp til en modell som kan være med å dekke finansiering av fellesgoder både på høyt besøkte og mindre besøkte turmål, og felles regelverk og verktøy som favner begge tilfeller. Ved videre utredning av forslagene mener vi det derfor blir ekstra viktig å vurdere hvilke konsekvenser forslagene vil ha både for det naturbaserte reiselivet og det alminnelige friluftslivet, for kommersielle aktører og frivilligheten.

Når det gjelder spørsmål om finansiering blir det også viktig å trekke opp en grensegang mellom det særskilte behovet for finansiering av besøksforvaltning og fellesgoder som er knyttet til det naturbaserte reiselivet og høyt besøkte turistmål, og det generelle forvaltningsansvaret stat og kommune har for naturforvaltning og for å tilrettelegge for det alminnelige friluftslivet.

Fortsatt behov for økte bevilgninger til naturforvaltning, ivaretagelse av allemannsretten og tilrettelegging for friluftsliv

Naturforvaltning, tilrettelegging for friluftsliv og ivaretagelse av allemannsretten generelt er både et statlig, fylkeskommunalt og kommunalt ansvar. Økt press på naturen og økt bruk av naturen, betyr at det utover modellen for fellesgodefinansiering, også er behov for økte bevilgninger til naturforvaltning og tilrettelegging for friluftsliv. Særlig i verneområder mener vi staten bør ta et økt ansvar for besøksforvaltningen. Bevilgninger til nasjonalparkforvaltningen har ikke økt tilsvarende som de økte besøkstallene og utfordringene, og vi mener det er behov for et betydelig løft.

Vekst i det naturbaserte reiselivet avhenger av at frivilligheten også sikres forutsigbar finansiering

Tilrettelegging av stier og turmål og beredskapsarbeid ivaretas i dag i stor grad av de frivillige organisasjonene. Gjennom et stort dugnadsarbeid er DNT og andre frivillige lag og foreninger med på å tilrettelegge for fellesgoder som norsk-, naturbasert reiseliv nyter godt av.

Skal vi tilby besøkende gode opplevelser også i fremtiden, må vi derfor sikre det gode samarbeidet mellom reiselivsaktørene, frivillige organisasjoner, grunneiere og kommunen, og frivilligheten må sikres tilstrekkelige ressurser og stabile rammevilkår. Også Innovasjon Norges reiselivsstrategi er tydelige på at vekst i næringen er avhengig av de frilufsorganisasjonene og frivillighetens innsatts. Vi er derfor glade for at utvalget også ser betydningen av dette, og også vektlegger at disse aktørene sikres gode, langsiktige rammevilkår.

DNT tilrettelegger for friluftsliv og reiseliv ved å merke stier og løyper, drive over 550 overnattingshytter og organiserer turer og friluftslivsaktiviteter. Hvert år legges det ned mer enn 700 000 timer med dugnadsarbeid i DNT. Siden frivilligheten jobber gratis, gir bevilgninger til frivillighetens tilrettelegging stor uttelling for hver krone. Til tross for at rekordmange oppsøker naturen, er imidlertid de offentlige midlene redusert.

Ved utredning av utvalgets forslag til besøksbidragsmodell forutsette vi at ordningen også skal kunne tildeles tilretteleggingstiltak i regi av frivilligheten.

Innspill til de konkrete forslagene

Modell for fellesgodefinansiering (tilråding nummer 25 – 27)

25. Etablere en modell for fellesgodefinansiering hvor de besøkende bidrar. Besøksbidraget må kreves inn nasjonalt fortrinnsvis via transport inn til eller ut av landet, både fra passasjerer som kommer med fly, cruiseskip og ferge, tog, buss og fra privatbilister. Inntektene fra besøksbidraget må øremerkes til å finansiere investeringer, drift og vedlikehold av fellesgoder for tilreisende og fastboende.

26. Inntektene fra besøksbidragene fordeles mellom fylkeskommunene, som behandler søknader om midler til fellesgodetiltak. Det må utarbeides en fordelingsnøkkel som gir en rettferdig fordeling av midler mellom fylkeskommuner.

27. Retningslinjene for finansiering bør fastsettes nasjonalt. Kriterier for støtte må være enkle å administrere og gi stort handlingsrom for å finne langsiktige lokale løsninger på fellesgodeutfordringer. Forutsetninger for å kunne motta midler fra fondet må være at det er etablert en reisemålsledelse på reisemålet, og at reisemålsledelsen har utarbeidet en besøksstrategi som er vedtatt i kommunen(e) som en del av kommunen(e)s samfunnsplanlegging. Besøksstrategien må beskrive hvilke fellesgoder det trengs finansiering til og hvilke tiltak som er nødvendige for å ta vare på natur- og kulturgodene.

DNT sine innspill:

DNT mener at bruk av norsk natur skal være gratis for både innbyggere og besøkende. Samtidig er vi nødt til å finne en god løsning for å finansiere nødvendige fellesgoder, slik som informasjonsarbeid, toaletter og søppelhåndtering, stilegging, parkering og annen besøksforvaltning og tilrettelegging som er nødvendig for å ivareta hensyn til natur, lokalbefolkning, sikkerhet og sanitære forhold.

I utgangspunktet mener vi finansiering av fellesgoder knyttet til de naturbaserte reisemålene er et felles ansvar for stat, kommune og delene av næringslivet som profiterer på de naturbaserte reiselivsmålene. Vi ser imidlertid at det i mange mindre kommuner med store besøkstall er vanskelig å finne tilstrekkelige midler til besøksforvaltning og finansiering av fellesgoder på reisemålene. Det er urimelig at små kommuner med turistmål av nasjonal betydning skal bære alle kostnader for tilrettelegging og fellesgoder alene. Det er også uheldig at manglende finansiering til besøksforvaltning gjør at kommunen må ty til innskrenkninger av allemannsretten i form av ferdselsrestriksjoner og avgifter.

Gitt utfordringen med å framskaffe tilstrekkelig finansiering, synes vi utvalgets forslag om et nasjonalt innkrevd besøksbidrag som forvaltes lokalt er et spennende og nytenkende forslag. Forslaget løser behovet for finansiering av fellesgoder knyttet til det naturbaserte reiselivet, og kan sikre at vi får en helhetlig løsning for besøksbidrag, framfor ulike ordninger for brukerbetaling fra kommune til kommune. En slik ordning reduserer også behovet for mer utstrakt avgiftsbetaling etter friluftsløven § 14, noe vi mener er viktig. DNT støtter derfor forslaget og at det utredes nærmere.

Følgende bør legges til grunn og tydeliggjøres ved nærmere utredning eller utprøving av ordningen:

- Ved en eventuell innføring av et nasjonalt besøksbidrag er det viktig at midlene ikke blir en del av statens eller kommunenes generelle inntektsgrunnlag, at bruken av midlene er transparent, og at bidragene uavkortet går til besøksforvaltning og finansiering av fellesgoder. Det er viktig at det fastsettes helt klare kriterier for fylkeskommunens fordeling av midler.
- Ved utredning av besøksbidrag må det ligge til grunn at allemannsretten gjelder både turister og innbyggere. Besøksbidrag må ikke være betaling for bruk av naturområder, men gå til besøksforvaltning, tilrettelegging og bevaring av naturverdier. Det er også viktig at det trekkes opp en klar avgrensning for hva midlene skal kunne brukes til, og hvilke tiltak knyttet til naturforvaltning og tilrettelegging for friluftsliv som skal dekkes via ordinære budsjetter.
- Det må avklares om besøksbidrag skal dekke alle utgifter knyttet til besøksforvaltning og fellesgodefinansiering for naturbaserte reisemål i kommunene, eller om kommune, stat og reiselivsnæringen også skal bidra med en viss andel inn i ordningen. Det vil ikke kun være de besøkende som betaler besøksbidrag som har glede av fellesgodene, også lokalbefolkningen, næringslivet, og Norge som turistdestinasjon. Det kan derfor være rimelig at både stat, kommune og næringsliv bidrar med en andel. Det økte ansvaret som foreslås lagt på kommunene kan bety at det også må bevilges mer penger til besøksforvaltning i kommunene over statsbudsjettet.
- Som en sentral tilrettelegger av fellesgoder, er det viktig at frivilligheten inngår i den lokale reisemålsledelsen og i arbeidet med lokale besøksstrategier, og at tilretteleggingstiltak i regi av frivilligheten også skal kunne tildeles midler fra det nasjonalt innkrevde besøksbidraget.

Nasjonale turiststier og nasjonale ikoner

DNT sine innspill:

«Nasjonale turiststier» er en viktig autorisasjons og finansieringsordning som har satt naturbaserte turistmål i stand til å håndtere et høyt antall besøkende, og samtidig ivareta naturverdiene. Ordningen løser de særskilte behovene for fellesgodefinansiering på disse destinasjonene, og kan vise til flere gode resultater. På Besseggen er det for eksempel gitt støtte til en stipatrolje som både har bidratt til å redusere antallet redningsaksjoner og fjerne søppel langs stien. I Norsk reiselivstrategi er det foreslått å øke tilskuddene til «Nasjonale turiststier», og å etablere en tilsvarende ordning for «Nasjonale ikoner» som ikke er stier, men natur- og kulturbaserte attraksjoner. Dette er noe DNT har støttet.

Utvalget foreslår at Nasjonale turiststier på sikt utvikles og innlemmes i den foreslåtte modellen. Likeledes foreslås det at det ikke etableres en egen ordning for nasjonale ikoner, men at man i stedet benytter modellen for reisemålsledelse og finansiering av fellesgoder som ligger i utvalgets forslag. Dette er også begrunnet i behovet for et helhetlig system og mer lokalt tilpasset besøksforvaltning.

DNT følger denne tankegangen, men ved en eventuell omlegging mener vi det er viktig at ordningene videreføres og sikres tilstrekkelig statlig finansiering fram til den nye modellen er på plass. Om ikke vil vi kunne komme i en situasjon hvor vi må reparere framfor å forebygge naturskade og slitasje på lokalsamfunn, og hvor sikkerheten på disse destinasjonene ikke ivaretas. Autorisasjonsordningen med Nasjonale turiststier og Nasjonale ikoner er også god merkevarebygging, og et viktig virkemiddel for å kanalisere besøkende til godt tilrettelagte områder som tåler høyt besøkstrykk. Ved en omlegging av finansieringsmodell bør man likevel vurdere å videreføre nasjonale turiststier og nasjonale ikoner som merkevarer. En eventuell omlegging bør utredes og høres nærmere.

Kommunens anledning til å innkreve avgift etter frilufsloven § 14 (Tilråding 28)

Frilufslovens § 14 gir i dag mulighet for å ta en «rimelig avgift» for enkle og nødvendige tilretteleggingstiltak på badestrand, teltplass eller annet opparbeidet frilufsomsområde. Bestemmelsen er særlig tenkt for å sikre sanitære forhold på mye brukte frilufsomsområder og eksempelvis opparbeiding og drift av toaletter, søppelkasser og parkering tilknyttet frilufsomsområdene. Det er ikke anledning til å ta betaling for opparbeiding av stier, skiløyper osv. Det har vært diskusjoner om bestemmelsen også kan benyttes til andre typer tiltak og fellesgoder, og det pågår et utredningsarbeide rundt bruken av bestemmelsen, og spørsmålet om hva som er en «rimelig avgift» etter frilufslovens § 14.

Utvalget foreslår at avgiftsparkering etter § 14 bør kunne brukes til å finansiere både opparbeidelse av parkeringsplasser og annen tilrettelegging for frilufsliv i samme område. Utvalget antyder eksempelvis at parkeringsavgift etter § 14 skal kunne brukes til tilrettelegging av stier og løyper.

DNT sine innspill:

DNT mener at det som hovedregel bør være gratis både for turister og innbyggere å besøke frilufsomsområder, men det bør kunne tas en lav avgift der besøkstallet er så stort at det er nødvendig å tilrettelegge med parkering, toaletter, søppelhåndtering etc. Avgiften må ikke være så stor at den hindrer at folk bruker frilufsomsområdet, og der det er mulig bør frivillige bidrag velges før pålagte avgifter. Det er viktig at man opprettholder prinsippet om selvkost og at ordningen ikke skal kunne gi grunnlag for næringsvirksomhet, eller brukes for å gi overskudd til kommunens generelle driftsmidler.

DNT mener derfor at man bør være tilbakeholde med å utvide bruken av frilufsloven § 14, og er betenkte til forslaget om å åpne for at avgifter etter § 14 skal benyttes til opparbeiding av stier og løyper. Vi mener at tilrettelegging av stier er typiske tiltak som bør kunne finansieres via det

nasjonale besøksbidraget, eller via offentlig finansiering, framfor ved lokal avgift etter friluftslovens § 14.

Utredningsarbeidet som pågår når det gjelder bruk av avgift etter friluftsloven § 14 må ses i sammenheng med reisemålsutvalgets forslag om å innføre et nasjonalt besøksbidrag, og hvilke utgifter dette kan være med å dekke. I utredningsarbeidet må det og vurderes nøye hva eventuelle endringer vil bety både for høyt besøkte turistmål og ordinære utfartsparkeringer og friluftslivsområder. Vi er redd en eventuell utvidet bruk av § 14 vil kunne bidra til økte lokale avgifter både på turistmål og ordinære utfartsparkeringer. Noe vi mener bør unngås.

DNT er som nevnt opptatt av at selvkostprinsippet i § 14 må videreføres, og vi er derfor også skeptiske til forslaget om at det skal kunne beregnes en rente/normalavkastning på investeringene.

Utvalgets ide om at det ved flere utmarksparkeringer i samme kommune bør tilbys en form for abonnement som gir redusert pris, er et godt forslag som vi støtter. Man kunne også tenke seg en tilsvarende ordning ved flere gangers bruk av samme utfartsparkering.

Ferdselsbegrensninger - tilråding nummer 18 om at hjemmelen for å innføre ferdelsbegrensninger etter friluftsloven § 15 bør utvides til å omfatte sikkerhet

Utvalget understreker at det å styrke besøksforvaltningen og finansieringen av besøksforvaltningen er viktig for å unngå behov for ferdelsreguleringer og innskrenkninger i allemannsretten, men mener ferdelsbegrensninger må kunne brukes i unntakstilfeller for å beskytte særlig utsatte verdier knyttet til natur, kulturminner og lokalsamfunn. Utvalget skriver at det kan være aktuelt med direkte reguleringer dersom det ikke er tilstrekkelig med ressurser til å overvåke og styre ferdselen gjennom indirekte tiltak, dersom det er begrenset kunnskap om hvordan slike indirekte tiltak virker, eller dersom indirekte tiltak viser seg ikke å virke.

Etter friluftsloven § 15 har kommunene i dag myndighet til å fastsette forskrift med ferdelsbegrensninger dersom det er nødvendig ut fra hensynet til å opprettholde ro og orden, verne dyre- og plantelivet og fremme helsetiltak og sanitære forhold. Utvalget vurderer at det i tillegg er hensiktsmessig at kommunene gis anledning til å vedta ferdelsbegrensninger ut fra hensynet til sikkerhet. Utvalget viser til at direkte reguleringer kan være aktuelt for å ivareta de besøkenes egen sikkerhet, særlig i situasjoner der besøkende skaper risiko for andre enn seg selv på grunn av trengsel og andre forhold. Både turgåeres egen sikkerhet og andres sikkerhet. Utvalget anbefaler derfor at hjemmelen for å innføre ferdelsreguleringer etter friluftsloven § 15 utvides til å også omfatte hensynet til sikkerhet.

I utredningen er forslaget belyst med Preikestolen som eksempel. Her ser man at det kan bli et behov for å redusere antall besøkende ut på Preikestolen av hensyn til den enkeltes sikkerhet, og utvalget vurderer at en ferdelsbegrensning i et slik tilfelle i begrenset grad ville ha innskrenket allemannsretten.

DNT sine innspill:

DNT er opptatt av at kommunene er tilbakeholdne med å fastsette ferdelsbegrensninger og forbud som innskrenker allemannsretten. Førstevalget bør alltid være å påvirke de besøkenes ferdsel gjennom annen form for besøksforvaltning, blant annet gjennom opplæring og informasjon, og gjennom fysisk tilrettelegging og kanalisering av de besøkende. Første valg ved for eksempel Preikestolen bør også være å først forsøke styre ferdselen i området gjennom andre virkemidler, for eksempel parkeringsadgnag, slik som utvalget er inne på.

Selv om enkeltvis reguleringer nødvendigvis ikke utgjør noen vesentlige inngrep i allemannsretten alene, vil summen av mange reguleringer kunne bidra til en gradvis innskrenking av allemannsretten. Det er også et poeng å opprettholde et mest mulig enkelt og ensartet regelverk knyttet til bruk av naturen, og det er uheldig om vi får et lappeteppe med ulikt regelverk fra kommune til kommune.

DNT er derfor betenkte til forslaget om å utvide friluftslovens § 15 til å omfatte sikkerhet. Vi er opptatt av å ivareta den norske friluftslivskulturen der «Tur etter evne, og på eget ansvar» er et sentralt prinsipp. Om vi får mange slike ferdselsforbud kan den enkeltes ansvar på sikt vannes ut, og kommunene på sikt pålegges mer ansvar for den enkeltes sikkerhet. Dette er en lite ønskelig utvikling.

Selv om ferdselsrestriksjoner ut fra sikkerhensyn kun er tenkt å kunne brukes i spesielle tilfeller, og utvalget selv også sier at slike forbud skal være siste utvei, vil likevel det å utvide den generelle adgangen til å innføre ferdselsforbud, mest sannsynlig gjøre at vi får flere forbud.

Vi ser eksempelvis at enkelte naturbaserte reiselivsmål med høye besøkstall kan ha særskilte utfordringer knyttet til sikkerhet, men mener det er uheldig at problemstillinger som gjelder på noen begrensede steder legges til grunn for en generell endring i friluftsloven. Dersom regjeringen bestemmer seg for å utrede forslaget videre, må alternative virkemidler vurderes grundig, og det må vurderes hva en slik endring på sikt vil bety både for naturbaserte reiselivsmål, det alminnelige friluftslivet, og norske turtradisjoner. Det bør også vurderes i hvilken grad det faktisk er mulig å sikre at en slik hjemmel kun benyttes i helt spesielle tilfeller, og hvor andre tiltak er utprøvd først.

Tilråkning nummer 19: Utarbeide en oversikt over det juridiske handlingsrommet kommunene har når det gjelder praktiske tiltak for å forebygge eller avbøte negative effekter av besøkende. Oversikten bør også inneholde eksempler på hvordan ulike hjemler er brukt i praksis, samt en liste over relevante myndigheter og tilgjengelige økonomiske virkemidler.

DNT sine innspill:

Det er positivt at det utarbeides en oversikt over de virkemidlene kommunene har. Som del av en slik oversikt er det imidlertid viktig at det også lages en oversikt over de ikke juridiske virkemidlene som kommunene kan bruke i besøksforvaltningen, og en samling med gode eksempler.

Tilråkning nummer 20: Starte opp arbeidet med å utvikle en nasjonal godkjenningsordning for lokal- og regionguider, turledere og fjellførere, i samarbeid med friluftslivsorganisasjonene (jf. Hurdalsplattformen) så snart som mulig.

DNT sine innspill:

Omfang og utforming på en slik ordning er helt avgjørende. DNT er opptatt av at en eventuell framtidig nasjonal godkjenningsordning for guider og turledere, ikke må gjøre det vanskelig for det store tilbudet av opplæring og aktiviteter som allerede tilbys av friluftslivsorganisasjonene, og organisasjonenes tradisjon og kultur for utdanning av tur- og aktivitetsledere på ulike nivåer. Det er i dag frivilligheten, forsvaret og skolen som står for det meste av friluftslivutdanningen i Norge. En videreføring av dette er helt avgjørende for å opprettholde friluftslivstradisjonene og kunnskapen i befolkningen. Det er også viktig at en godkjenningsordning ikke går på bekostning av den tradisjonelle utøvelsen av friluftsliv basert på egne ferdigheter, og prinsippet om at man selv må ta ansvar for egen sikkerhet i naturen.

Vi viser også til innspill gitt i brev til Nærings- og fiskeridepartementet den 06.01.2023.

Tilråding nummer 21: Endre verneforskriftene i nasjonalparker og andre verneområder slik at det kan settes vilkår om sertifisering/autorisasjon av organisert virksomhet, jf. autorisasjonsordningen som er foreslått for Svalbard. Dette arbeidet må skje i tråd med norske friluftslivstradisjoner, med særlig vekt på lav tilrettelegging og frivillighetsbasert friluftsliv.

Slik vi forstår ønsker utvalget at en nasjonal godkjenningsordning for lokal- og region guider, turledere og fjellførere kombineres med muligheten til å sette krav om en autorisasjonsordning for å drive organisert virksomhet i verneområder. Hensikten med dette skal være å sikre kunnskap hos tilbydere og ivareta verneverdiene i verneområdene og sårbare naturområder, og heve kvaliteten på reiselivsproduktene.

DNT sine innspill:

Også her er omfanget og utformingen av ordningen helt avgjørende. Vi mener at krav om sertifisering kun bør tas i bruk dersom dette er strengt nødvendig ut fra vernehensynet, og det bør fastsettes klare kriterier for når krav om sertifisering er aktuelt.

Det er viktig at en slik ordning ikke vanskeliggjør tilrettelegging for friluftsliv som gjøres i regi av frivilligheten og ikke rokker ved de frivillige norske friluftslivstradisjonene. Slik vi forstår det mener utvalget at det frivilligbaserte friluftslivet fortsatt skal kunne foregå side om side med det profesjonelle reiselivet. Dette er avgjørende for den norske friluftslivstradisjonen og det frivillighetsbaserte friluftslivet. For å ivareta allemannsretten er det også viktig at det ikke blir noen norm eller krav om måtte delta på turer i regi av en sertifisert tilbyder for å kunne benytte verneområdene, og en ordning må ikke være til hinder for at vennegjenger, lag og foreninger kan organisere turer i verneområder.

Vi vil også påpeke at innføring av sertifiseringsordninger i verneområder forutsetter tilstrekkelig kapasitet hos vernemyndighetene og at ordningen er enkel å administrere. I enkelte nasjonalparker opplever foreningene våre i dag at det tidvis er svært lang behandlingstid på nødvendige søknader, hvilket underbygger behovet for en betydelig styrking av verneområdeforvaltningen.

Tilråding nummer 22: Innføre konsesjonsordninger for kommersielle aktører som et verktøy for å styre ferdsel i områder med sårbare naturkvaliteter. Kravet om konsesjon kan for eksempel pålegges der den aktuelle virksomheten vil kunne påvirke viktige natur-, kultur- og miljøverdier. Hensynet til tradisjonelt egenorganisert og frivilligbasert friluftsliv må ivaretas også ved innføring av konsesjonsordninger.

Utvalget foreslår at det innføres konsesjonsordninger for kommersielle aktører som et verktøy for å styre ferdsel i områder med sårbare naturkvaliteter. Det finnes tilfeller hvor ferdsel i sårbare områder har vært for stor, for eksempel i forbindelse med hval- eller moskussafari.

Utvalget skriver videre at hensynet til tradisjonelt egenorganisert og frivilligbasert friluftsliv må ivaretas ved innføring av konsesjonsordninger, og at dette ikke skal være til hinder for privat arrangerte turer.

DNT sine innspill:

Slik vi forstår er hensikten med dette forslaget å kunne styre ferdselen og antallet kommersielle aktører som opererer i områder med sårbare naturkvaliteter. Slik vi leser forslaget omfatter det ikke den frivillig organiserte aktiviteten. Her igjen er omfanget og utformingen av ordningen avgjørende for å kunne ta stilling til forslaget.

Transport og tilgjengelighet (tilråding 29 – 34)

DNT sine innspill:

DNT er opptatt av at både friluftslivet og reiselivsnæringen må legges om for at bidra til å nå klimamålene, og at klimagassutslippene fra ferie- og fritidsreiser må reduseres.

Utvalget foreslår at det bør gjøres enklere for besøkende å ta klimavennlige transportvalg både gjennom å forbedre kollektivtilbudet og ved å gjøre det enklere å reise sømløst. Konkrete tiltak som foreslås er å styrke jernbanetilbudet mellom de store byene og videre til kontinentet, tilrettelegge for sømløse reiser på tvers av fylkesgrenser og landegrenser, og å inkludere reiselivets transportbehov i må inkluderes i fylkeskommunens anbudsgrunnlag. Dette er viktige tiltak som vi støtter.

Globalt står reiselivsnæringen for omtrent 8 prosent av verdens klimagassutslipp, med flytransport som en av de største enkeltkildene. Fremover må derfor færre besøkende velge fly for å oppleve Norge. Trender viser at turister i fremtiden vil være mer klimabevisste, og norsk reiseliv vil kunne gå glipp av mange klimabevisste gjester hvis vi ikke får til en kraftfull satsning på gode togforbindelser.

For at friluftslivet og norsk reiseliv skal redusere sine utslipp, mener vi at friluftslivet og næringen i tillegg må vri markedsføringen sin mot besøkende med lavere klimaavtrykk, og at det må satses mer på lokal-og nærmarkedene. I DNT sin bærekraftstrategi er vi tydelige på at vi ikke skal markedsføre vårt tilbud til utenlandske, flybårne gjester.

Med vennlig hilsen

Dag Terje Klarp Solvang
Generalsekretær

Maylinn Stomperud
Fagsjef naturforvaltning

elektronisk godkjent

Kopi:
Klima og miljødepartementet
postmottak@kld.dep.no